

Kim Hop – Perenboom

Ze kijkt nieuwsgierig rond in de kleine arbeiderswoning. Alsof ze zo de jaren 50 binnenstapt. Groene deuren en kozijnen. Lichtbruine tegeltjes op de haard. Het voelt goed. Het voelt thuis.

‘Het is niet groot en misschien wat gedateerd, maar er is zeker wat van te maken,’ zegt de man van de woningcorporatie.

Ze knikt instemmend. In gedachten is ze al met haar meubels bezig. Haar bank zou precies daar voor dat muurtje kunnen staan, naast de haard. En dan daar bij het raam haar eettafel. Ze zet een paar stappen in de richting van het raam. Nu ziet ze de achtertuin pas goed. Wit-roze bloesem steekt af tegen de bruine schutting.

Ze draait zich glimlachend om. ‘Wanneer kan ik er in?’

Mirjam duwt de deur van de slaapkamer open. Haar ogen glijden langs de dozen. Manuscripten, knipsels, prenten, boeken. Waar moet ze beginnen? Ze schuift dozen naar voren, duwt dozen terug. Ah, hier zitten gedichten in. Ze tilt de zware doos op en loopt voorzichtig de trap af. Ze zet de doos op tafel en pakt de bovenste vellen eruit. Ze bekijkt ze vluchtig. De meeste kent ze uit haar hoofd. Nee, die niet. Ook niet. Deze. Deze moet er zeker in. Ze legt het papier rechts van zich neer. Eindelijk krijgen zijn gedichten het podium dat ze verdienen. Abraham Horodisch heeft haar benaderd. De bekende uitgever. Hij wil een bundel gaan uitgeven. Wat zou vader trots geweest zijn.

Ze pakt de post van de deurmat. Een telefoonrekening, reclamefolders. En post voor de vorige bewoonster. Alweer. Mej. M. Birnbaum. Ze moet toch eens bij de woningcorporatie informeren of ze weten naar welk verzorgingshuis ze is verhuisd, dan kan ze het doorsturen. Hoewel, veel bijzonders zit er niet tussen. Artsen zonder grenzen, Natuurmonumenten. Ze kijkt nieuwsgierig naar de envelop in haar hand. Hier lijkt wel wat in te zitten. Ze aarzelt even, maar glijdt dan met haar vinger onder de plakrand van de envelop langs. Die laat makkelijk los. Er valt iets uit. Een klein kuipje honing.

‘Bedankt voor uw steun,’ leest ze in het kaartje. Ze draait het kuipje rond tussen haar vingers. Nou ja, dat komt wel op.

Ze heeft altijd van boeken gehouden. Roodkapje, Repelsteeltje, Tijl Uilenspiegel, Robinson Crusoe. Als klein meisje bij vader of moeder op schoot. Het liefst las ze de boeken of tijdschriften waarvoor vader zelf de illustraties had gemaakt. Vooral de prenten uit ‘Alice im Spiegelland’ kan ze zich zo weer voor de geest halen. De heldere kleuren, de harde zwarte lijnen. Ze herkende zijn werk altijd direct. Als ze haar ogen sluit, ziet ze haar slaapkamertje in Wenen weer voor zich. De kanten gordijnen, de roze spreij op haar bed, haar boeken, haar pop. Ze glimlacht weemoedig. Oostenrijk. Toen alles nog mooi was.

Het zijn er weer veel dit jaar. Ze heeft al twee zakken vol geplukt. Een deel heeft ze weggegeven aan vrienden en familie. De rest staat nu te pruttelen op het gasfornuis. Beetje vanillesuiker en port erbij, een kaneelstokje, wat rasp van een citroen. En dan geduld hebben. Veel geduld. Alleen dan krijg je de lekkerste stoofperen, weet ze inmiddels. De geur verspreid zich door het huisje. De geur van het najaar.

Ze weet nog hoe stil ze het hier vond die eerste jaren. Aan de voorkant van het huis het spoorlijntje waar heel af en toe een goederentrein voorbij komt. Aan de achterzijde de rust in de afgesloten achtertuin. Zo’n contrast met de jaren daarvoor. De drukte bij professor Weinreb in Scheveningen, waar met haar zoveel andere Joden hun toevlucht zochten. Het onderduikadres in Amsterdam, met

oom Menachem en zijn gezin. Oom Menachem. Ze staart uit het raam. Ze was net vertrokken naar een adres op het platteland toen de Duitsers kwamen. Zij wel.

Er staat een man voor het huis. Een man met een camera. Het is duidelijk dat hij foto's maakt. Ze stapt verontwaardigd naar buiten.

'Zeg, bent u nou foto's van mijn huis aan het maken?'

De man kijkt haar verontschuldigd aan. 'Neemt u mij niet kwalijk. Dit is de Gerard Doustraat, toch? Gerard Doustraat 36?'

'Eh, ja?'

'Weet u wel dat u in het huis woont waar ooit een beroemd kunstenaar woonde?'

Ze kijkt hem niet begrijpend aan.

'Uriel Birnbaum, de Joodse schilder en dichter. Ik doe onderzoek naar bekende Joodse Amersfoorters.'

Birnbaum. Ze herkent de naam direct. 'We krijgen nog regelmatig post met de naam Birnbaum. M. Birnbaum.'

'Ah, dat moet zijn dochter Mirjam zijn. Ze leidde een erg teruggetrokken bestaan, heb ik gelezen. Heeft haar hele leven gewijd aan het werk van haar vader.'

Als de man weg is, typt ze de naam in op Google. Ze blijft lezen. Een heftige familiegeschiedenis. Ook in dit huis. Ze scrolt verder. Dan ziet ze de afbeelding. Glanzende groene peren aan dikke boomtakken. Natuurlijk. Birnbaum. Haar blik dwaalt automatisch naar de perenboom in de achtertuin.

Even was er dat succes geweest. Ook in Nederland. Vader bloeide op. Het Stedelijk Museum in Amsterdam, een grote tentoonstelling in de Haagse galerie D'Audretsc. De bezetting maakte een einde aan alle succes. Toch gaf vader niet op. Dat mag zij ook niet doen. Het is nog niet te laat. Ze pakt weer een vel van de stapel. Ostwärts und westwärts. Een van zijn mooiste gedichten, vindt Mirjam. Zacht prevelt ze de laatste regels voor zich uit:

*'Da wandte ich mich um: Und da war Glut
Der Himmel westwärts, gleich geschmolznem Golde;
Drin Wolkeninseln wie geronnen Blut...*

*So schön, so furchtbar. Und davon umflort,
Hob einsam sich ins Ewige der holde
Und ungeheure Turm von Amersfoort.'*